

ONDERZOEKS- EN
ADVIESBUREAU

Didam Brede School Noord, Lupinenstraat

Inventariserend Veldonderzoek door middel van
proefsleuven

BAAC rapport A-10.0398

januari 2011

Auteur:

drs. N. Witte

Status:

Definitief

Colofon

ISSN: 1873-9350
Redactie: drs. R. van der Mark
Tekst: drs. N. Witte
Veldwerk: drs. R. van der Mark (projectleider)
P. Kimenai MA
drs. N. Witte
Tekeningen: J. van Gestel

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente Montferland en van BAAC bv, 's-Hertogenbosch.

BAAC bv
onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en
Cultuurhistorie

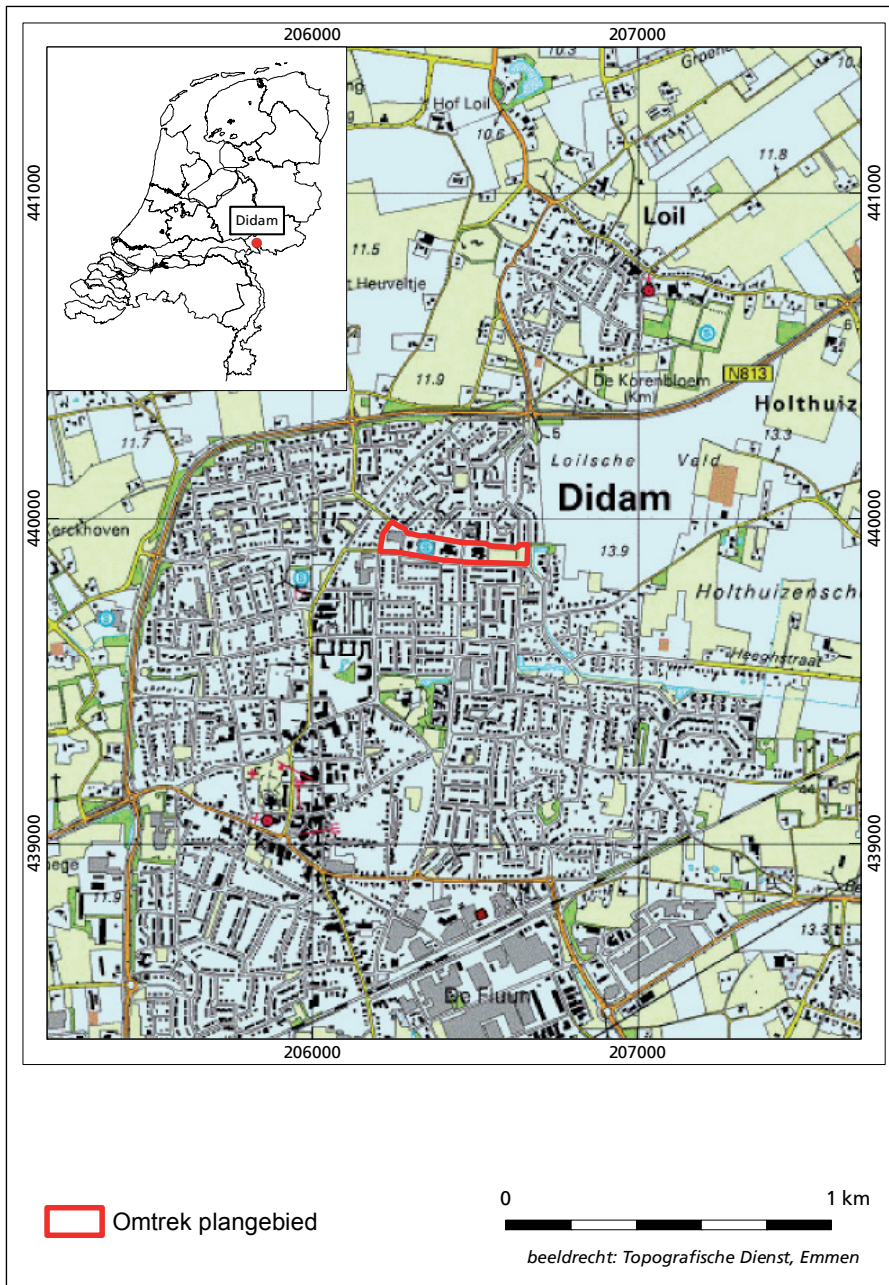
Graaf van Solmsweg 103
5222 BS
s-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA
Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 618 430
E-mail: deventer@baac.nl

Inhoud

1	■ Inleiding	7
	1.1 Algemeen	7
	1.2 Ligging plangebied	7
	1.3 Administratieve gegevens	8
2	■ Achtergronden en verwachting	9
	2.1 Landschappelijke achtergrond	9
	2.2 Historische achtergrond	10
	2.3 Archeologische verwachting	10
3	■ Onderzoeksvragen	13
4	■ Werkwijze	15
5	■ Resultaten	17
	5.1 Bodemopbouw	17
	5.2 Grondsporen	17
	5.3 Vondsten	20
6	■ Beantwoording van de onderzoeksvragen	23
7	■ Waardering en advies	25
	7.1 Waardering	25
	7.2 Advies	27
8	■ Literatuur	29
	■ Samenvatting	31
	■ Bijlagen:	
	Bijlage 1. Sporenlijst	
	Bijlage 2. Vondstenlijst	

Afbeelding 1. Locatie kaart.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Op het plangebied “Brede School Noord, Lupinenstraat” te Didam, gemeente Montferland is door BAAC bv in opdracht van de gemeente Montferland een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) uitgevoerd. De reden hiervoor is de geplande ontwikkeling van sportvoorzieningen en (zorg)woningbouw die eventuele archeologische resten zal kunnen verstoren.

Het terrein heeft op de IKAW een hoge archeologische verwachting. De archeologische verwachtingskaart van de gemeente Montferland geeft voor het westelijk deel een hoge en voor het oostelijk deel van het plangebied een middelhoge verwachting aan. Archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek met een inventariserend veldonderzoek door middel van een karterend booronderzoek is uitgevoerd door Synthegra bv.¹ De resultaten van dit vooronderzoek hebben het bevoegd gezag doen besluiten een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) uit te voeren.

Het doel van dit proefsleuven onderzoek is het toetsen van de archeologische verwachting die bij het vooronderzoek is opgesteld. Daarbij dienden aard, omvang, fysieke en inhoudelijke kwaliteit van eventuele resten of vindplaatsen te worden vastgesteld. Bevoegde overheid bij dit onderzoek is de gemeente Montferland.

In het onderstaande rapport worden de werkwijze en de resultaten van het IVO-P behandeld om gevolgd te worden door een selectie advies.

1.2 Ligging plangebied

Het plangebied ligt ten noorden van de Lupinenstraat, percelen 11 tot en met 17 te Didam. De oppervlakte van het plangebied is circa 2,8 ha, waarvan circa 2 ha. onderzoeksgebied. In figuur 1 is de ligging van het plangebied weergegeven. Momenteel is het plangebied grotendeels bebouwd met in het oostelijk deel een open sportveld (gedeeltelijk betegeld).

1 Hagens & Koeman, 2010.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Gelderland
Gemeente:	Montferland
Plaats:	Didam
Toponiem:	Brede School Noord, Lupinenstraat
Datum onderzoek:	15-11-2010 tot en met 16-11-2010
BAAC projectnummer:	A-10.0398
Coördinaten:	206.316/429.948 206.652/439.912 206.310/439.890 206.656/439.865
Oppervlakte onderzoeksgebied:	2 ha
Onderzoeksmeldingsnummer:	43810
Onderzoeksnummer:	33438
Soort onderzoek:	IVO-P
Opdrachtgever:	Gemeente Montferland Postbus 47 6940 BA Didam
Contactpersoon:	A. Zonneveld
Bevoegde Overheid:	Gemeente Montferland Postbus 47 6940 BA Didam
Contactpersoon:	A. Zonneveld
Uitvoerder:	BAAC bv Graaf van Solmsweg 103 5222 BS 's-Hertogenbosch 073-6136219
Projectleider BAAC bv:	R. van der Mark Senior KNA-archeoloog r.vandermark@baac.nl
Bewaarplaats documentatie en vondsten:	Momenteel op het BAAC-kantoor te 's-Hertogenbosch; deze worden te zijner tijd overgedragen aan het provinciaal depot bodemvondsten Gelderland.

2 Achtergronden en verwachting

2.1 Landschappelijke achtergrond

Didam is gelegen op de oostelijke zandgronden die zijn ontstaan in de laatste ijstijd. Uit het vooronderzoek is gebleken dat de onderzoekslocatie op een oost/west georiënteerde dekzandrug ligt.² Deze dekzandruggen zijn in de prehistorie geliefde vestigingsplaatsen door hun relatief hoge ligging en goede ontwateringseigenschappen. De bodemopbouw in het onderzoeksgebied is op de bodemkaart aangegeven als een bruine enkeerdgrond. Enkeerdgronden zijn zandgronden met een niet-vergraven, dikke humushoudende bovengrond (Aa-horizont van minimaal 50 cm dik). Deze dikke humushoudende bovengrond wordt ook wel een plaggendeek of esdek genoemd. Esdekken worden gevormd door het ophogen van de oorspronkelijke bodem door middel van plaggenbemesting. Deze bemestingsmethode wordt vanaf de middeleeuwen toegepast en kan tot aanzienlijke ophoging leiden.³ Onder plaggendecken kunnen de oorspronkelijke oudere bodems en loopniveaus door hun diepere ligging geconserveerd worden.

De *bruine enkeerdgronden* hebben vaak een sterk lemig esdek en komen vooral voor langs de grotere beekdalen in de Achterhoek en Overijssel en ter weerszijden van het Maasdal in Noord en Midden-Limburg. Men vermoedt dat de bruine kleur en de lemigheid wijst op het gebruik van bosstrooisel en kleiige grasplaggen in de bemesting. Ter plaatse van de esdekken kan het oorspronkelijke maaiveld zijn opgehoogd met minimaal 0,5 m en lokaal zelfs meer dan 1 m grond, terwijl het maaiveld in de afgeplagde gebieden rondom het akkercomplex juist verlaagd is. Bij hele dikke plaggendecken (> 1m) is soms sprake van een bruin esdek in de ondergrond en een donkerbruin tot zwart esdek in de top van de bodem. Dit kan wijzen op een meerfasige opbouw van het esdek, waarbij verschillende brongebieden voor het strooisel zijn afgeplagd.

Omdat de enkeerdgronden zijn gevormd onder hoge en droge omstandigheden en vaak gelegen zijn nabij oude nederzettingen of hoeven is de kans op het aantreffen van vindplaatsen zeer hoog. Archeologische vondsten en bewoningssporen kunnen bij een intact bodemprofiel worden verwacht aan de basis van het esdek en in de top (Ah-, E-, Bh- en Bs-horizonten) van een eventueel daar onder begraven bodemprofiel (meestal een humuspodzol). De plaggenbemesting kwam vanaf ongeveer de 15^e eeuw in zwang, zodat vanwege de dikte van het esdek zullen eventuele vindplaatsen veelal nog gaaf aanwezig zijn, omdat ze door de ophoging geleidelijk buiten het bereik van het eergetouw en de keerploeg (sinds de 15^e-16^e eeuw) zijn geraakt. De oudere grondbewerking (met eergetouw) zal hooguit de bovenste 15 cm van de

² Hagens en Koeman, 2010.

³ Spek, 2004.

oude bodem hebben geroerd en dus nauwelijks verstoringen van de originele bodem hebben veroorzaakt. Eventueel mestardewerk uit de middeleeuwen en uit recentere periode is meestal van elders aangevoerd en duidt dan geen vindplaats ter plaatse aan. Pre-middeleeuws aardewerk dat zich in (de basis van) het esdek bevindt kan door biologische activiteit en regelmatig ploegen omhoog gewerkt zijn en daardoor weer wel een aanwijzing zijn voor een vindplaats in de begraven ondergrond onder het esdek. De grondwaterstand is meestal laag en het profiel is dus goed ontwaterd. Hierdoor zullen vooral organische resten en botmateriaal minder goed geconserveerd zijn.

2.2 Historische achtergrond

Didam komt vanaf de vroege middeleeuwen voor in de schriftelijke bronnen. Vanaf de negende eeuw is er sprake van vermelding in akten en geschriften. In de veertiende eeuw is er sprake van een kasteel of een versterkte toren voor de graaf van Moers (Du). Aan het eind van de veertiende eeuw komt de versterking net als de rest van de heerlijkheid Didam in bezit van de familie van de Bergh. Deze familie zal een belangrijke rol spelen in de geschiedenis van de streek. Het kasteel wordt na een brand in 1609 afgebroken en deels hergebruikt in de nu nog bestaande Onze Lieve Vrouwekerk. Verder zijn er nog enkele zogenaamde havezate, versterkte hoeves, bekend in de bronnen.

Het onderzoeksgebied ligt buiten de middeleeuwse bewoningskern van Didam. Vanaf de Middeleeuwen is het gebied continu in gebruik als landbouwgrond. Pas vanaf de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw wordt het gebied betrokken bij de stadsuitbreiding.

2.3 Archeologische verwachting

In de directe nabijheid van het onderzoeksgebied zijn meerdere archeologische onderzoeksmeldingen en waarnemingen bekend. Op een afstand van circa 150 meter ten noorden van het onderzoeksgebied zijn vondstwaarnemingen gedaan die dateren van het laat-paleolithicum tot en met de late middeleeuwen (waarnemingsnummers 3327 en 3328).

Ten noordoosten ligt het terrein van het zogenaamde Loilsche Veld. Op deze locatie zijn recentelijk meerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd. In 2007 zijn tijdens een proefsleuvenonderzoek twee vindplaatsen uit de late neolithicum-vroege bronstijd aangetroffen.⁴ Iets verder ten noorden van het onderzoeksgebied is in 2001 bij de uitbreiding van de bebouwing van Loil een ijzertijd en middeleeuwse vindplaats opgegraven.⁵ Deze bewoningsporen uit de ijzertijd en middeleeuwen zijn bij onderzoek op het aangrenzende terrein ook aangetroffen (Archis melding 20870). Gezien het bovenstaande kan voor het onderzoeksgebied een midden tot hoge verwachting worden opgesteld.

Voor de locatie kan een specifieke verwachting worden geformuleerd aan de hand van de resultaten van het inventariserend, karterend en booronderzoek.⁶ Uit dit onderzoek blijkt dat archeologische resten daterend uit de vroege

⁴ Weiß-Köning, 2009.

⁵ Bulten, 2002.

⁶ Vooronderzoek: Hagens, Koeman, 2010.

prehistorie tot in de middeleeuwen kunnen voorkomen. Met name voor de vroege prehistorie, paleolithicum en neolithicum zijn de bodemomstandigheden echter waarschijnlijk dusdanig dat deze niet in context zullen worden aangetroffen. Voor de latere periodes moet rekening gehouden worden met een eventueel doorloop van de ijzertijd/middeleeuwen vindplaatsen die op het aangrenzende Loilsche Veld zijn aangetroffen. Bewoningssporen uit deze periodes kunnen zijn: huisplattegronden, bijgebouwen, voorraad- en afvalkuilen, waterputten en erfafscheidingen. Mogelijke vondstcategorieën zullen waarschijnlijk zijn: aardewerk, bouwkeraamiek, natuursteen en mogelijk glas. Door de nadelige conserveringseigenschappen van de aanwezige zandgronden zullen organische resten zoals onverbrand bot en botanische resten waarschijnlijk slecht bewaard zijn.

3 Onderzoeksvragen

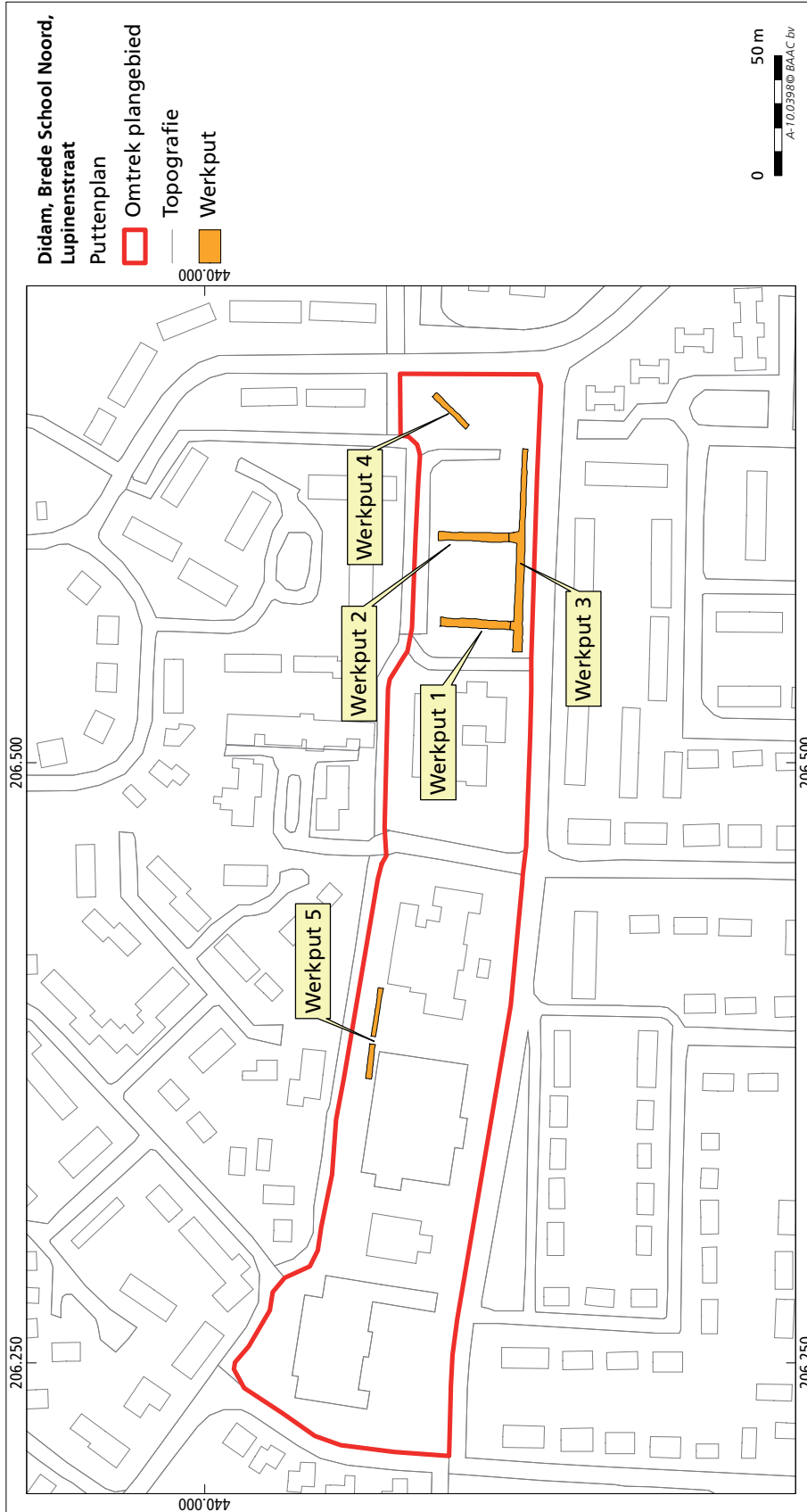
Voor het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek heeft PvE-Express een Programma van Eisen (PvE) opgesteld waarin de volgende onderzoeksvragen zijn geformuleerd⁷:

- Wat is de exacte aard, omvang en gaafheid van de archeologische resten die tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen?
- Wat is de datering van de aangetroffen resten en is er sprake van continuïteit in gebruik?
- Is er sprake van behoudenswaardige vindplaatsen conform de criteria uit de KNA (versie 3.1/3.2)?

Indien er sprake is van een nederzetting:

- Is er sprake van één zwervend erf of zijn er meerdere gelijktijdige woonplaatsen?
- Zijn er sporen aanwezig die niet tot de primaire functies van een nederzetting behoren? Zo ja, wat is de aard en datering daarvan?
- Wat is de relatie van deze sporen met de nederzetting en komt deze relatie tot uitdrukking in de ruimtelijk verspreiding (locatiekeuze)?
- Wat is de relatie van deze nederzettingssporen (zowel in ruimte al qua datering) met de vondsten op het Loilsche Veld?

⁷ Huisman, 2010.

Afbeelding 2. Puttenplan.

4 Werkwijze

Bij aanvang van de werkzaamheden bleek dat het puttenplan zoals vastgesteld in het PvE⁸ niet realiseerbaar was. Met name in het westelijk deel waren door de aanwezigheid van bebouwing, leidingen en bomen alsmede de ontoegankelijkheid van het terrein (een in gebruik zijnde speelplaats van een kinderdagverblijf) wijzigingen van het puttenplan noodzakelijk. Tijdens het opstart gesprek met de opdrachtgever in de persoon van A. Zonneveld, gemeente Montferland, is besloten het puttenplan aan te passen aan de omstandigheden ter plekke. Er zijn 5 proefsleuven aangelegd waardoor het totaal aantal onderzochte vierkante meters op circa 600 uitkomt. Het archeologische team bestond uit drie personen: projectleider R. van der Mark, Paul Kimenai en N. Witte.

De graafwerkzaamheden zijn uitgevoerd met behulp van een graafmachine met gladde bak. Het opgravingsvlak is machinaal aangelegd door laagsgewijs te verdiepen tot in de onverstoorde ondergrond. De opgravingsvlakken zijn tussen de 0,80 en 1,80 meter onder maaiveld aangelegd. Het opgravingsvlak is gefotografeerd, ingemeten, getekend (schaal 1:50) en met een metaaldetector afgezocht. Van zowel het vlak als het maaiveld zijn om de 5 meter NAP hoogtes genomen. Het meetsysteem is door middel van een GPS gegeoreferereerd. De profielen van de proefsleuven zijn onderzocht door het aanleggen van profielkolommen. Deze zijn aangelegd aan het begin en einde van de proefsleuven, in werkput 3 is nog een extra kolom ter hoogte van een sporencluster opgenomen. Alle profielkolommen zijn gefotografeerd en getekend (schaal 1:20). Van de archeologische sporen is een selectie gecoupeerd en nader gedocumenteerd.

8 Huisman, 2010.

5 Resultaten

5.1 Bodemopbouw

De aangetroffen bodemopbouw komt overeen met de verwachte bodemtypes zoals waargenomen in het vooronderzoek. De natuurlijke bodemopbouw van het onderzoeks- gebied is grotendeels verstoord bij de aanleg van de omliggende woonwijk waar het deel vanuit maakt. Door deze afgraving en egalisatie is de bovenkant van de natuurlijke bodemopbouw verwijderd en zijn egalisatielagen aangebracht. Op verschillende plaatsen is tot in de ongestoorde bodem (C-horizont) sprake van recente verstoring. In het zuidelijke en oostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied is de bodemopbouw beter bewaard dan in het noordelijke deel. Er is weliswaar geen geheel intact esdek aangetroffen maar wel delen van oude akkerlagen. Onder deze oude akkerlagen zijn in de ongeroerde bodem (C-horizont) prehistorische sporen aangetroffen.

Afbeelding 3. Profiel 2 in werkput 1 gezien naar het westen, duidelijk zichtbaar zijn de bodemopbouw verstorende egalisatielagen boven de resterende B- en C-horizont.

5.2 Grondsporen

Bij het aanleggen van de opgravingsvlakken is archeologisch vondstmateriaal aangetroffen in de werkputten 2, 3 en 5 (zie bijlage vondstenlijst). Het betreft fragmenten aardwerk en is dateerbaar in de middeleeuwen en de ijzertijd.

Tijdens het veldwerk van het IVO-P zijn er 14 spoornummers uitgedeeld die voor het merendeel kuilen en of paalkuilen betroffen.

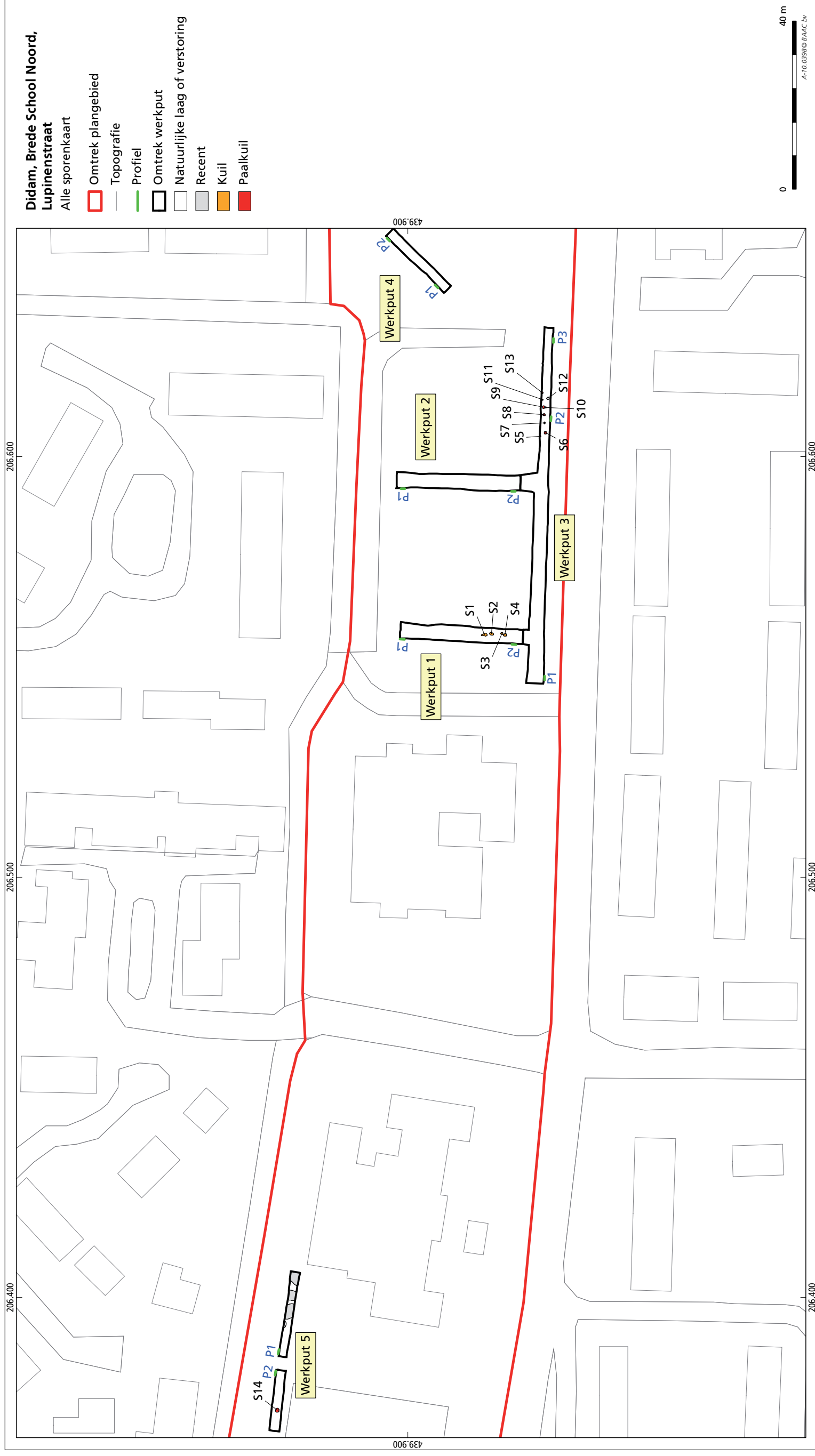
In werkput 3 is op ongeveer 1 meter onder het maaiveld een rij paalsporen aangetroffen die waarschijnlijk behoren tot een structuur. Het gaat om een reeks van 8 paalkuilen die in een L-vormige lijn liggen met een WZW-NOO oriëntatie. Het betreft duidelijk leesbare goed geconserveerde sporen waarvan één, S8, gecoupeerd is en ijzertijd aardewerk heeft opgeleverd. De sporen hebben een bruin grijze zandige vulling met een forse omvang tot wel 1,2 meter. De onderlinge afstand tussen de paalsporen ligt tussen de 2 en 1,7 meter. De rechte oriëntatie van de sporen doet denken aan een huisplattegrond. Op basis van de regelmatige onderlinge afstand tussen de paalsporen en de datering van het aardewerk uit spoor 8 valt wellicht te denken aan een rij middenstijlen van het type Hatzum⁹. Dit is een in de noordelijke zandgronden voorkomend huistype uit de ijzertijd. Opgemerkt dient te worden dat door de beperkte breedte van de proefsleuf de plattegrond niet volledig is vrijgelegd en een typologische toewijzing dan ook hypothetisch is. Ook ontbreken andere sporen zoals wandgreppels die de interpretatie van de structuur als huis verder zouden kunnen ondersteunen.

Afbeelding 4. Sporen werkput 3 gezien naar het noordoosten.

9 Waterbolk, 2009.

Afbeelding 5. Alle sporenkaart.

Afbeelding 6. Sporen werkput 1 gezien naar het zuidwesten.

Afbeelding 7. Coupe spoor 14 gezien naar het westen.

In werkput 1 is een tweede sporencluster waargenomen. Het betreft 4 ovaalvormige kuilen zonder eenduidige oriëntatie. De sporen hebben een grijs bruine zandige vulling die bij S1 en S3 zeer lemig is. De omvang van de sporen is behoorlijk met een diameter tot 1,0 meter. De sporen zijn waarschijnlijk kuilen die tot een groter erf behoren. Op basis van uiterlijke overeenkomsten met sporencluster 1 is het waarschijnlijk dat deze sporen tot dezelfde vindplaats behoren als het eerste sporencluster uit werkput 3. In het veld is ook opgemerkt dat ter plekke van de sporenclusters de ondergrond wat vuiler is (zeer licht grijs gevlekt). Op basis van het aangetroffen aardewerk in S8 is deze vindplaats te dateren in de ijzertijd.

Een los spoor (S14) is aangetroffen in werkput 5 ten noorden van de huidige sporthal. Het gaat om een paalkuil die afgaande op de aanlegvondsten van de werkput eveneens te dateren valt in de ijzertijd. Het spoor heeft een grijze zandige vulling en bleek bij het couperen tot 0.08 meter diep bewaard te zijn. Het sporenniveau in dit deel van het onderzoeksgebied ligt aanzienlijk dieper (tot 1.80 –MV) dan in het oostelijke deel. Afhankelijk van de diepte van de fundering van de aangrenzende sporthal zijn er in dit deel waarschijnlijk nog meer sporen te verwachten.

5.3 Vondsten

Bij het aanleggen van de opgravingsvlakken is archeologisch vondstmateriaal aangetroffen in de werkputten 2, 3 en 5 (zie bijlage vondstenlijst). Het betreft fragmenten aardewerk en is dateerbaar in de middeleeuwen en de ijzertijd. Tijdens het couperen van spoor 8 in werkput 3 zijn eveneens fragmenten ijzertijd aardewerk aangetroffen. De fragmenten komen overeen met de aangetroffen ijzertijd aanlegvondsten en dateren daarmee de vindplaats.

Vondst-nummer	werkput	spoor	omschrijving	aantal	opmerking	datering
1	2		aanleg vlak	1	roodbakkend, voet	middeleeuwen
2	3		aanleg vlak	1	roodbakkend	middeleeuwen
2	3		aanleg vlak	1	kogelpot	middeleeuwen
2	3		aanleg vlak	1	rand, kwarts verschraling	ijzertijd
3	3	8	coupe	1	rand, nagel inkeping	ijzertijd
3	3	8	coupe	1	verbrand	ijzertijd
3	3	8	coupe	1		ijzertijd
4	5		aanleg vlak	1	potgruis	ijzertijd
4	5		aanleg vlak	1		ijzertijd
4	5		aanleg vlak	1		ijzertijd
4	5		aanleg vlak	1	amorf	ijzertijd

Tabel 1. Vondstenlijst.

6 Beantwoording van de onderzoeksvragen

- *Wat is de exacte aard, omvang en gaafheid van de archeologische resten die tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen?*

Binnen het onderzoeksgebied zijn verschillende sporenclusters aangetroffen waaronder in ieder geval paalsporen van een gebouw en enkele kuilen. De gecoupeerde sporen variëren in diepte van 8 tot 40 centimeter onder het opgravingsvlak. De sporen kunnen door het vondstmateriaal als een ijzertijd erf worden geïnterpreteerd. De omvang van deze vindplaats laat zich vooralsnog door de beperkte begrenzing en toegankelijkheid van het onderzoeksgebied niet volledig vaststellen. De vindplaats is in ieder geval aanwezig in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied (onder het huidige sportveld). Onder de moderne bebouwing heeft geen onderzoek kunnen plaatsvinden en vooralsnog is het verstoringniveau van deze bebouwing onbekend. Hierdoor is het nog onbekend of de vindplaats zich ook onder de schoolgebouwen voortzet. Gezien het aangetroffen spoor en de aanlegvondsten in WP 5 valt zeker niet uit te sluiten dat als de verstoringen van de gebouwen niet te diep gaan er hier nog meer archeologisch sporen aangetroffen kunnen worden. In het centrale deel van het onderzoeksgebied zijn in het vooronderzoek restanten van een plaggendek aangetroffen. Dit plaggendek kan onderliggende oudere archeologische sporen afdekken. De gaafheid van de sporen is door de voorkomende verstoringen van de bodemopbouw niet optimaal. Daar waar de sporen zijn toegedekt door delen van een plaggendek of nog voorkomen in de C-horizont zijn ze wel goed definieerbaar. Het voorkomen van spoorcontext gebonden vondstmateriaal zorgt ervoor dat de sporen ook dateerbaar zijn.

- *Wat is de datering van de aangetroffen resten en is er sprake van continuïteit in gebruik?*

De sporen in WP 1, 3, en 5 laten zich dateren in de ijzertijd. De algemene datering van het vondstmateriaal in de ijzertijd laat vooralsnog geen gedetailleerde uitspraken toe over de eventuele fasering van de vindplaats. Of er sprake is van continuïteit in gebruik van de vindplaats binnen de ijzertijd gebruiksfase kan nog niet worden bevestigd of ontkend. Sporen van andere periodes zijn in ieder geval niet aangetroffen tijdens het onderzoek. Het middeleeuwse vondstmateriaal dat is verzameld tijdens de aanleg van de proefsleuven wordt als mestaardewerk of afvalmateriaal beschouwd. Het lijkt er dus op dat de vindplaats in ieder geval niet meer als nederzettingsterrein wordt gebruikt na de prehistorie.

- *Is er sprake van behoudenswaardige vindplaatsen conform de criteria uit de KNA (versie 3.1/3.2)?*

Ja, de vindplaats heeft een deel van een ijzertijd plattegrond bloot gegeven.

Aan de hand van de waarderingscriteria van de KNA is sprake van een behoudenswaardige vindplaats. Zie ook onderstaande waarderingstabel.

Indien er sprake is van een nederzetting:

- *Is er sprake van één zwerfend erf of zijn er meerdere gelijktijdige woonplaatsen?*

Nochtans lijken de sporen tot een enkel erf te behoren. Als de vindplaats nog onder de moderne bebouwing doorloopt is het niet uitgesloten dat er wellicht meerdere woonplaatsen of bewoningsfasen aangetroffen kunnen worden.

- *Zijn er sporen aanwezig die niet tot de primaire functies van een nederzetting behoren? Zo ja, wat is de aard en datering daarvan?*

Er zijn nog geen uitzonderlijke sporen aangetroffen.

- *Wat is de relatie van deze sporen met de nederzetting en komt deze relatie tot uitdrukking in de ruimtelijk verspreiding (locatiekeuze)?*

Niet van toepassing

- *Wat is de relatie van deze nederzettingssporen (zowel in ruimte al qua datering) met de vondsten op het Loilsche Veld?*

De vindplaats lijkt in het verlengde te liggen van de ijzertijd vindplaats zoals bekend van onderzoeksmelding 20870.¹⁰ Deze vindplaats ligt circa 500 meter ten noorden van de onderzoekslocatie en is in 2007 opgegraven door ARC bv. De sporen van de ijzertijd vindplaats worden vooral gedateerd in de midden-ijzertijd. Waarschijnlijk vier ijzertijd huizen van het type Hijken zijn aangetroffen. Een van deze plattegronden lijkt een vroege variant te zijn wat mogelijk duidt op een overgangsfase. Het Hijken huistype kon echter (nog) niet vastgesteld worden voor de sporen in WP 3. Afgaande op mondelinge mededelingen lijken de bevindingen aan te sluiten bij de resultaten van de door het ADC uitgevoerde opgraving ten westen van de huidige weg De Els (onderzoeksmelding 36950). Dit onderzoek is echter nog niet gepubliceerd en wordt daardoor niet verder behandeld.

10 Silkens, Stokkel, de Wit, 2007.

7

Waardering en advies

7.1 Waardering

Beleving

De twee criteria die de KNA voor de belevingswaarde van een vindplaats stelt hebben vooral betrekking op zichtbare monumenten. Omdat deze in het onderzoeksgebied niet aanwezig zijn is op deze twee punten niet gescoord.

Fysieke kwaliteit

Door de verstoringen van de bodemopbouw die soms tot in het sporenniveau doorlopen is de score van de gaafheid midden. In de ongestoorde delen zijn akkerlagen aangetroffen en zijn prehistorische sporen bewaard gebleven. De vondsten bestaande uit aardewerk zijn goed geconserveerd maar andere vondstcategorieën zoals metaal en bot zijn niet aangetroffen. Conservering scoort daarmee midden.

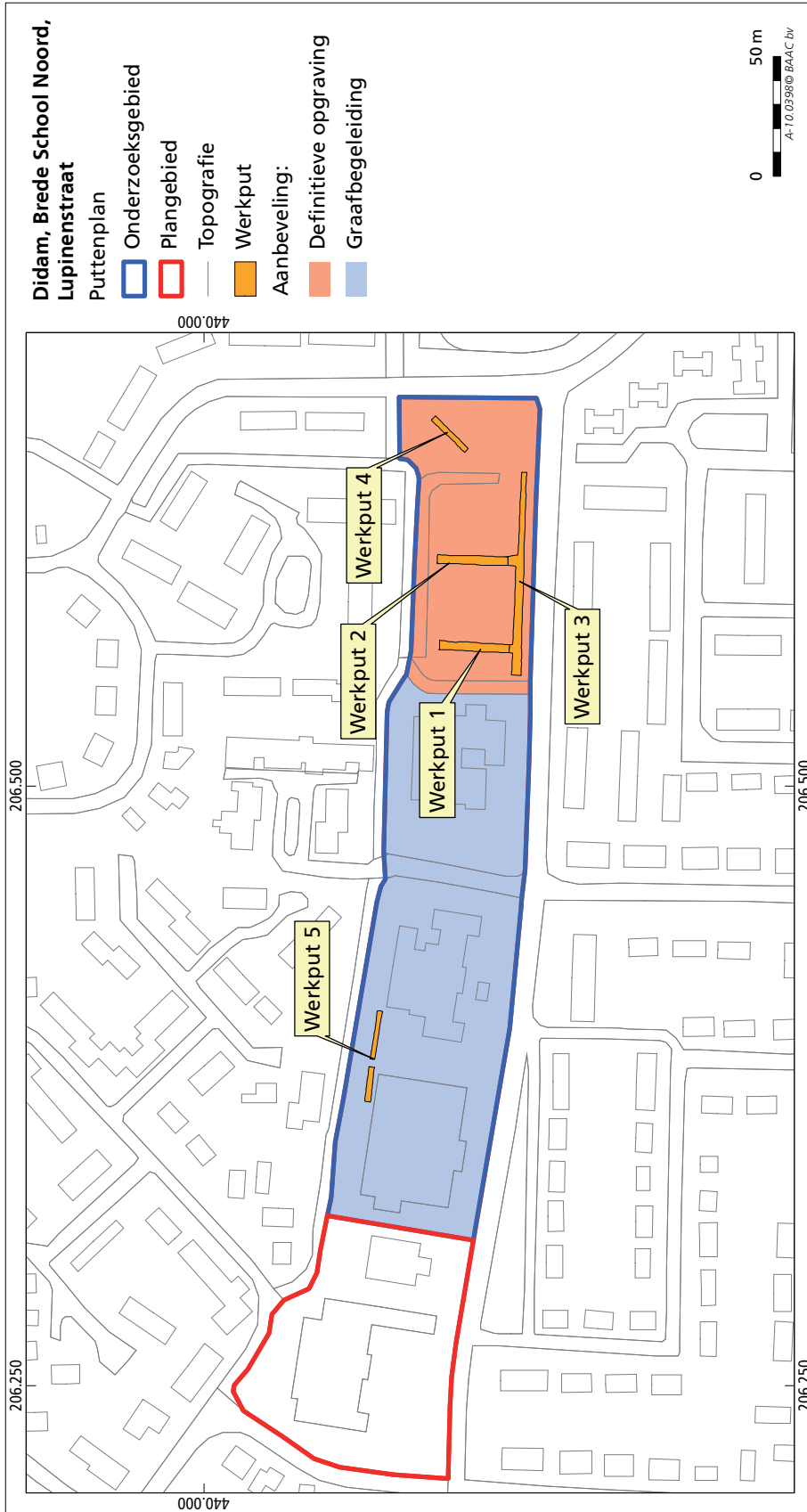
Inhoudelijke criteria

De aangetroffen structuur van de vindplaats scoort door de datering midden in de categorie Zeldzaamheid. De huisplaats en het omliggende erf zullen het kennisniveau over deze periode verhogen en sluit goed aan op de onderzoeksthema's zoals beschreven in hoofdstuk 17 van de NOaA en dan met name paragraaf 3.6.¹¹ De Informatiewaarde van de vindplaats scoort daarom ook hoog. De vindplaats scoort midden op ensemblewaarde. De archeologische context kan redelijk hoog gewaardeerd worden door de hoge IKAW verwachting en de aansluiting op het eerder uitgevoerde onderzoek op het aangrenzende Loilsche Veld. De landschappelijke context echter wordt lager gewaardeerd door de aanwezigheid van de recente verstoringen in het onderzoeksgebied.

Archeologische waarderingstabel volgens KNA 3.2				
Waarden	Criteria	Scores		
		Laag	Midden	Hoog
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord		
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2	
	Conservering		2	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		2	
	Informatiewaarde			3
	Ensemblewaarde		2	
	Representativiteit	Niet van toepassing		

Tabel 2. Waarderingstabel.

11 Gerritsen, Jongste, Theunissen, 2006.

Afbeelding 8. Puttenplan met
aanbeveling.

7.2 Advies

Op grond van bovenstaande waardering acht BAAC bv de vindplaats behoudenswaardig. Indien de geplande grondwerkzaamheden de vindplaats zullen verstoren en *in situ* behoud niet meer mogelijk is wordt geadviseerd de vindplaats *ex situ* te behouden.

De sporenniveaus zijn aangetroffen op dieptes vanaf 1 meter onder het huidige maaiveld. Aanbevolen wordt de vindplaats onder het huidige sportveld volledig op te graven als de toekomstige graafwerkzaamheden dieper dan 0.70 meter onder maaiveld worden uitgevoerd.

Indien dit niveau zal worden bereikt wordt voor het bebouwde gedeelte geadviseerd tot archeologische begeleiding bij graafwerkzaamheden. Het valt namelijk niet uit te sluiten dat er onder het verstoringsniveau nog archeologische resten aanwezig zijn. Hierbij speelt ook dat er in het karterend vooronderzoek in het centrale deel van het onderzoeksgebied nog delen van een plaggendeek zijn aangetroffen waaronder nog sporen bewaard kunnen zijn. Eventuele sloopwerkzaamheden tot aan het maaiveld niveau kunnen zonder enige archeologische begeleiding plaatsvinden.

8 Literatuur

Bulten, Z.E., 2002: *aanvullend archeologisch onderzoek in Oil, gemeente Didam*, (ADC rapport 126), Amersfoort.

Centrale Commissie van Deskundigen (CCvD), *Archeologie 2006; Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*. Concept herziening versie 3.1.Gouda.

Genade, R. van, 2005: *Archeologische specificaties*. Versie september 2005. Intern rapport. 's-Hertogenbosch.

Gerritsen, F., Jongste, P. en Theunissen, L., 2006: *De late prehistorie in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland en het rivierengebied*, (NOaA hoofdstuk 17).

Hagens, D., Koeman, S.M., 2010: *Bureauonderzoek en inventariserend Veldonderzoek, karterend booronderzoek, Brede School Noord te Didam*, (Synthegra rapport S1000097), Doetinchem.

Huisman, M.A., 2010: *Programma van eisen, proefsleuvenonderzoek Didam Brede School*.

Silkens, B., Stokkel P.J.A., de Wit, M.J.M., 2007: *Nederzettingssporen uit de IJzertijd en de Middeleeuwen. Een archeologische opgraving aan de Kapelstraat te Loil, gemeente Montferland (Gld.)*, (ARC-Publicaties 183), Groningen

Waterbolck, H.T., 2009: *Getimmerd verleden, sporen van voor- en vroeghistorische houtbouw op de zand- en kleigronden tussen Eems en IJssel*, (GAS 10), Groningen.

Weiß-Köning, S., 2010: *Inventariserend Veldonderzoek, proefsleuven op het Loilse Veld te Didam*, Zevenaar.

Samenvatting

Op het plangebied “Brede School Noord, Lupinenstraat” te Didam, gemeente Montferland is door BAAC bv een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) uitgevoerd. De reden hiervoor is de geplande bouwontwikkeling op deze locatie die eventuele archeologische resten zal kunnen verstoren. Momenteel is het plangebied deels bebouwd, deels in gebruik als speelweide voor een kinderdagverblijf en deels onbebouwd als sportveld en groenvoorziening. Door dit gemengde gebruik was niet het hele onderzoeksgebied toegankelijk tijdens de werkzaamheden (zie afbeelding puttenplan)

In het zuidoostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied zijn archeologische sporen en vondstmateriaal aangetroffen. Het vondstmateriaal met spoorgebonden context is goed geconserveerd en dateerbaar in de ijzertijd. Aanlegvondsten dateren uit de ijzertijd en de middeleeuwen. De archeologische sporen, zijn gering in aantal maar zijn duidelijk te definiëren en goed geconserveerd. De aangetroffen sporen liggen allen in de gedeeltes van het onderzoeksgebied waar nog oude akkerlagen aanwezig zijn. De weinige sporen laten een algemene reconstructie van een behoudenswaardige ijzertijd vindplaats toe in het plangebied. Deze vindplaats wordt als behoudenswaardig gewaardeerd.

Bijlagen

1 ■ Sporenlijst

2 ■ Vondstenlijst

Bijlage 1. Sporenlijst

SPOOR	PUT	VLAK	AARD_SPOOR	TEXTUUR	KLEUR	GEVLEKT	INCLUSIES
1	1	1	kuil	zand zwak siltig	grbr		
2	1	1	kuil	Zand	grbr		
3	1	1	kuil	klei sterk zandig	grbr		
4	1	1	kuil	Zand	grbr	lgr	
5	3	1	paalkuil	Zand	dbrgr		
6	3	1	paalkuil	Zand	grbr	br	
7	3	1	paalkuil	Zand	brge		
7	3	1	paalkuil	Zand	brgr		
8	3	1	paalkuil	Zand	bruin	gebr	AARW
9	3	1	paalkuil	Zand	bruin	gebr	
10	3	1	paalkuil	Zand	bruin	gebr	
11	3	1	paalkuil	Zand	bruin	gebr	
12	3	1	natuurlijke verstoring	Zand	bruin	br	
13	3	1	paalkuil	Zand	bruin	brge	
14	5	1	paalkuil	Zand	brgr		HK

Bijlage 2. Vondstenlijst

VONDST	SPOOR	VULLING	VERZAMWIJZE	OPMERKING
1			AANV	werkput 2
2			AANV	werkput 3
3	8	1	COUPE	ijzertijd
4			AANV	werkput 5